

tur; quamvis incertum et inter autores controversum (1) sit, cuius forma seu figura horologium Achazianum fuerit. Ceterum ejusmodi horologium aut arte confundi potuit ex Chaldeo facile pervenire in aulam regiam Achazi, cuius filius erat Ezechias, 4 Reg. 16, 20. Nam rex Achaz, cum à regibus Israel et Syria Jerusalem obserderet, auxilium à Teglatphala-sar rege Assyriorum petuit et obtinuit, 4 Reg. 16, 5, 10. Quàd occasio ex fodere inter Assyrios et Iudeos inito, hi faciliter poterant in notitiam construendi horologia solaria, apud Assyrios seu Chaldeos jam usitata. Quod autem Encyclopedista addit, in sacro libro Reg. horologium Achaz appellari *horum lapidis*, in hoc decipitur. Nam in textu originali seu hebreo horologium Achaz vocatur *gradus Achaz*   <img alt="Hebrew character for grad

prescripto veteri questio moveretur, Scripturas eorum (Judaorum) incendit: existimans, quod si indicia de publico sustulisset, nullis aliis testimoniis clare posset, quis de Patriarcharum vel prosclytorum veterum genere emanaret. Sed, ut plerique curae humane sunt, cognitioni hoc, et indagini veritatis prajudicare non potuit. Itaque genealogias tollebat, quia se alienigenam esse convinci, iis sublatibus, non posse putabat. Erant igitur illae genealogiae necessariae ad propriam cuiusque familiam, ac tribum distinguendam, in gratiam Messiae, ex tribu, unde nascetur, cognoscendi. Altera ex his genealogias utilitas est, ut alia mysteria reseruant, prout Mendoza (1) ex D. Ireneo, lib. 5, cap. 35, de Genealogia Christi Dei Domini apud Lucam cap. 3, ostendit. Tertia et specialis utilitas nominum et genealogiarum in Paralipomenis contentarunt est, ut velut sub ipsis legentium oculis exhibeat, quis olim ante captivitatem Babyloniam familiarum status fuerit, uti jam supra in prefatione ad LL. Paralip. observavimus.

77. Quæres III: « Quomodo (1) Paralip. 1, 36) Thamma numerari possit inter filios Eliphaz, cum tamen Thamma (Genes. 36, 12) dicatur fuisse *Cunibina Eliphaz?* » — Resp.: Eliphaz habuit quidem concubinam, Thamma dictam, sed et filium ejusdem nominis. Nam quanvis Genes. loc. cit. dicatur: *Erat autem Thamma concubina Eliphaz... qua penerit ei Amalech;* tamen paralip. loc. cit. Eliphaz in textu hebreo et greco præter filium Amalech dicitur habuisse filium Thamma. Textus enim hebreus ita sonat: *Fili Eliphaz...* Thamma, Amalech. Et simpliciter textus grecus: *Fili Eliphaz...* Thamma et Amalech.

78. Quæres IV: *Quo fundamento, 1 Paralip. 1, 58; filii Seir, i. e., Esau, vocentur Lotan, Sobal, etc.; cum Esau nullos habuerit filios horum nominum?* — Resp.: Seir, de quo hic sermo est, fui aliis ab Esau, pater Horæorum, qui ante Esau in Idumea habitavit, et de quo Genes. 36, 20, scriptum est: *Isti sunt filii Seir Horæi, Lotan et Sobal, etc.*

79. Quæres V: *Quomodo illud, 1 Paral. 2, 15, David dici possit septimus filius Isai; cum tamen (1 Reg. 16, 11), referatur, quod inter septem filios, quos Isai Samueli stitit, non fuerit David?* — Resp.: Cito loc. Paralip. non omnes numerantur filii Isai, sed unus prætermittitur ob causam, ut Cornelius à Lap. (2) ait, nobis incognitam, fortè è quod octavus genitus sit ex conceptione, vel uxori secundariæ; vel, ut Lyran. Cajet. et Dion. censent, è quod Isai unum ex illis octo filium haberet duxit ad optimum, non naturalem, nimis rurum Jonathan filium Semma (3), id est, nepotem suum

(1) Comment. in 4 LL. Reg. annotat. 2 proemial, sect. 4, num. 15.

(2) Comment. in 1 Reg. 16, 10.

(3) 2 Reg. 15, 5, dicunt: « Erat autem Ammon amicus, nomine Jonadab, filius Semma fratris David, vir prudens valde. » Et ibidem, 21, 21: « Percessit autem eum Jonathan filius Semma frater David. » Unde Calmet in suo Dictionario Bibl. ita ait: « Simma, sive Semma, filius Isai, et frater Davidis, pater Jonathan et Jonadab. »

ex tertio filio suo Simma. Fortè etiam dici posset, ut Tirinus (4) ait, ex octo propriis et naturalibus filiis unum prematur morte sublatum in ipso adolescenti flore, nulla diu re gesta, que memoria mandati mereretur: ac proin cit. loc. Paralip. silentio suppressum fuisse. Ecce quo via pateant, Scripturam ab antiquis seu contradictionibus immuno pronuntiandi. Corollarium. Nulla realis contradicatio est, dum loc. cit. Paralip. in versione syriac et arabica octo ponuntur Isai filii, et quidem Elias septimus, et David octavus; contra in textu hebreo et greco, ac in nostra Vulgata latina, hoc loco tantum septem ponuntur, et quidem David dicitur fuisse septimus Isai filius. Nimirum in textu hebreo, greco et latine prætermisso est octavus illi Isai filius, de quo paulò ante locuti sumus; huc autem prætermisso David est septimus Isai filius, et non octavus.

80. Quæres VI: *Quomodo, 1 Paralip. 3, 5, David de Bethsabea quatuor filios natos fuisse dici possit, cum tamen Thamma (Genes. 36, 12) dicatur fuisse *Cunibina Eliphaz?* » — Resp.: Eliphaz habuit quidem concubinam, Thamma dictam, sed et filium ejusdem nominis. Nam quanvis Genes. loc. cit. dicatur: *Erat autem Thamma concubina Eliphaz... qua penerit ei Amalech;* tamen paralip. loc. cit. Eliphaz in textu hebreo et greco præter filium Amalech dicitur habuisse filium Thamma. Textus enim hebreus ita sonat: *Fili Eliphaz...* Thamma, Amalech. Et simpliciter textus grecus: *Fili Eliphaz...* Thamma et Amalech.*

81. Quæres VII: *Quomodo illud, 1 Paral. 3, 19: « De Phadæa ori sunt Zorobabel, et Semei; Zorobabel genuit Mosolam, et concilietur cum verbis Matthei 1, 12 et 13: « Salathiel autem genuit Zorobabel; Zorobabel autem genuit Abiud. » Si enim Zorobabel oris est de Phadæa, quomodo poterit similis esse ortus seu genitus de Salathiele? » — Resp.: Phadæa et Salathiel erant fratres, eodem patre Jechoniam geniti (5). Ut eterne habuit filium Zorobabel nomine, ille Zorobabel Phadæia filius genuit Mosolam: alter Zorobabel Salathielis filius genuit Abiud (4). At*

Dices: Jerem. 22, 50, Jechonias vocatur *vir steriles*; ergo non potuit esse pater Phadæa, Salathielis et aliorum filiorum. — Resp.: Dicitur *vir steriles*, non quia filios non habuit, sed quia nullus illorum patri in regno successit, ut ibidem Prophetæ Jeremias se explicat his verbis: « Nec enim erit de semine ejus vir, qui sedeat supra solium David, et potestatem habeat ultra in Iudea. » Iguit Jechonias solum vocatur *steriles* respectu filium regem, qui *sedeat super solium David regnum*; quod verum fuit, quia nullus ex filiis Jechonie fuit rex Iudea.

82. Quæres VIII: *An, aut quomodo promissio divina* (1) Comment. in 1 Paralip. 2, 15.

(2) Reg. 14, 27, et 12, 15. — 3071 filii (3) Vide 1 Paral. 5, 17, et 18. — 3072 filii (4) Præter alios interpretes hac de re vide si libet, Xax. Widenhofer S. Scriptur, dogmat, et polemic. expiat. t. 1 Comment. in 1 Paralip. 5, 19.

*David, 1 Paralip. 10, 11, 12, facta: « Cumque imploraveris dies tuos, ut vadas ad patres tuos, suscitabo semet tuum post te, quod erit de filiis tuis, et stabilim reponam eum ejus. Ipse adificabit mihi domum, et firmabo eum solum usque in eternum, et impleta fuerit; cum tamen Nabuchodonosor solum Salomonis in Sede*cā penitus exeretur?* — Resp.: Deus verbi citatis Davidi revelavit partim Messiam ex ipso nasciturum, partim Salomonem velut hujus Messia typum. Hinc quedam convenienter Messie etiam litteraliter, ut illud: *Firmabo solum ejus in eternum;* non etiam Salomonis quidem in persona propriæ, sed in persona Messie, qui etiam ut homo, et secundum carnem a Salomone, à quo descendit, assumptum in aeternum regabit; vel etiam solum David aliquo sensu, ut Calmet (1) existimat, firmatum dici potest in aeternum, quia posteri David diu regnum possederunt; quamvis non semper eodem poterint sint. In Scripturis autem in *eternum* non semel diuturnum tantummodo tempus (2) significat. Salomon verò litteraliter convenientia illa verba: *Ipse adificabit mihi domum;* allegoricò verò Messie, velut nove Domus Ecclesiæ fundatoris.*

83. Quæres IX: *Quomodo concilietur illud (1 Paralip. 18, 12): « Abiisi filius Sarvæ percussit Edom in valle Salinaria, decem et octo milia, cum verbis in titulo Psalmi 59: « Et convertit Job, et percussit Idumæam in valle Salinaria duodecim milia. » Si Abiisi Idumæam percussit, ergo non Job. Si hæc victoria percussa sunt decem et octo milia, ergo non tantum duodecim milia. Aut quomodo ista conciliantur? — Resp.: Videntur haec fuisse duas diverse victorias partiales, una totalis; quarum prima ab Isai obtenta, etiam Davidi (3) tributaria, cesis in acie octodecim milibus hostium. Sed ut eadem Victoria completeretur, residuo fugitivo hostes persecutus Job dux aeternus agminis, percussit duodecim milia, de quibus citatus Psalmus agit; idē additur: *Et convertit Job, etc.**

84. Quæres X: *Nam credibile sit, quod David Salomoni filio suo ad adificandum templum, 1 Paralip. 22, 14, legaverit AURI TALENTA CENTUM MILIA, ET ARGENTI MILLE MILIA TALENTORUM?* ET præterea de cu-

(1) Comment. in 1 Paralip. 17, 12.
(2) See David, 1 Paralip. 13, 2, sit. Deum elegisse levias ad ministrandum sibi usque in eternum. Et Ezechielem cap. 27, v. ultimo, de urbe Tyro ait: *Non eris usque in perpetuum, i.e., in longum tempus, 70 seculi annorum, post quod rediscerabis, ut dicitur apud Iasonem, cap. 25, v. 15, etc. Similiter S. Augustinus QO, in Genesim, quest. 51, tractans illud Gees. 17, 8: *Dabo tibi et semini tuo terram peregrinationis tueris;* nam terram Chanaan in possessionem aeternam, quæstio est, inquit, quomodo dixerit aeternam, cum Israelitis temporaliter data sit? — Et respondet, esse modum temporali Scriptura, ut aeternum appelleret, cuius rei finis non definitur, quamvis aliquando habitarum sit finem.*

(3) 5 Reg. 14, 15, dicitur: *Facit quicquid sibi David nomen, cum reveratur capti. Sarvæ in valle Salinaria, cassis decem et octo milibus.* Unde Calmet. Comment. in 1 Paralip. 18, 12, loquens de prima illa victoria ab Isai obtenta, ita ait: « Et sanè ex Regum libris videtur rex ipse (David) huic interfuerit prelio; quare fit, ut velut regi, atque expeditionis principi Victoria Abiisi illi referatur accepta. »

(4) In honore sententiam etiam propendet Cl. Weissenbach, qui tom. 2 Nov. Formæ Theol. Bibl., 1, 4, quest. 2, pag. 440 et 441, ita dissertat: « Ego qui summatis res istas transigere, minus dicere fors menda aliquip (ut fore illi) in locis hostioris irreipasse. Eisi enim non esset ratio conjecturæ eius, eti nullus locus, versio nulla, exemplar nulum injicere suspicimur, ipse numerus duodecim milium nullorum Ludovicorum est aliquip prorsus enorme; est somma, qualcum nemo vidit, et quæ templum ex mero argento posset excitari. Eiusmodi menda, quæ vitio librariorum frequentissima sunt apud profanos, non nocent auctoritati divini codicis; nec ideo conclamantur est de illi integritate, si semel ac iterum in re prorsus singulari et exotica, quæ fidem vel more nequamq; tangit, ad lapsum exscribentis conjugiam; præserunt cum in arabica versione nonnisi mille talenta auri, et mille talenta argenti numeremus. » Ha illæ.

bemus ut, quādī possiblē est inventa aliam, ut Cl. Bullet, loc. cit., recte monet.

85. Omissis igitur responsoriis hucūque recentis, affer aliam, quae est communior interpretum, nonnūtum Cornelii à Lapide (1), Calmeti (2) et aliorum contendentium, haue esse incredibile, tamū thesaurorum fuisse intra plures regimini annos, nimirum per diuturnū imperium quadraginta annorum (3) à Davide collectum, si consideremus 1° tributa subjectarum ipsi gentium; 2° spolia regum vel hostium ab ipso devictorum; 3° regni Israhelitici iura et Israelitarum vegetalium et census persolutos. Sic quisque Israhelitum pendebat quotannis in usus sacros dimidium sicutum iuxta legem Mosaicam, Exod. 50, 15. Quocirca Israhelita etiam extra Judeanū degentes, per totum orbem dispersi, hanc capitationem quotannis mittebant Jerosolymam, cūquē eorum ingens esset numerus, ingentem conflabat anni summum, ut Cornelius, loc. cit., proh obseruat; 4° mercionia distissima cum infinitis gentibus exercita; 5° classes in Ophir, unde aurum referabantur; 6° rei familiaris paracioniam, cui per ea tempora non privati tantum; sed rex ipse Hebreorum studebat; 7° denique singulariter Dei favorem et providentiam, cui nihil est impossibile, nihil difficile; quare si facile fuit omnem hanc divitiarum copiam Davidi suggerere ad fabriam tam magnifici templi; unde ipse volens templum hoc à Chaldais exstū restaurari per Zorobabel et Iudeanū pauperes, eos ad fabricam animat per Prophetam Aggeum, dicens Agg. 9, 9: *Mēn̄ est argēntū et mēn̄ est aurum.* Praterea Calmet, loc. cit., allique assertur, haberi exempla non paupr., aut etiam majorum divitiarum Magni Mogolis, regum Persarum, regum Peruvii et Mexici, imperatorum Sinensium, etc., etc., quām fuerint illa: David in Scripturā asserte, Sardanapalus quoque rex Assyria, auctore Ctesia (in fragmento), in urbē metropolitō obssessus, ingenti accensā pyrā combussus, centum quinquecentū lectos aureos, totidem aures mensas, millionem integrum talentorum auri, decies totidem argenti, cum vestibus et suppellectili alia pretiū incredibilis. Sed et filii suis fugientibus commeatū trium milium talentorum auri dedit. Si hactenū dicta omnia similiter spectentur, numquid credibile sit, Davide per plures regimini sui annos assertum à sacro codice thesaurum conservare potuisse? Accedit aliud insigne S. Scripturæ testimoniū, quo compertum est, tantum opes Israelitarum sub Salomonē crevisse, ut argenteū in diebus illis pro nihil reparetur, 2 Paral. 9, 20. Et tanta esset copia argenti in Jerusalem, quāsi lapidum, ibid. 27: Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomonē per singulos annos, sexcenta sexaginta sex talenta auri; exceptā cā summa, quoniam legati diversum genitū, et negotiatores affere conseruerant,

(1) Comment. in 1 Paralip. 22, 14.

(2) In dissertatione posita ante ejusdem auctoris Commentarij, in 1. 5 Regum.

(3) 5 Reg. 2, 11, ubi dicunt: *Die antem quibus regnavit David super Israel, quadraginta anni sunt.*

omnesque reges Arabie et satrapa terrarum, qui computabant aurum et argentum Salomonē, ibid. 15, 14. Faciāt compitum, et attende quid Hebreorum talentum argenti valeat 1500 imperiales, talentum autē vero 18000 imperiales. Porrō, si tanto fuerunt opera Salomonis, quidam etiam dicitur Davidis tanto essa potuerint, quante in sacris litteris describuntur? At Dices: Si iam magna fuerunt Davidis divitiae, quomodo ergo David ait, has delegisse in paupertate? Nam ad Salomonem fidum suum dixit, 1 Paral. 22, 14: *Eccē ego in PAUPERTATE MĒS præparavi impensas domini auri, talenta centum milia, et argenti milia milia talentorum, etc.*

Resp.: Ideo David se hic in paupertate sūt præparasse dixit, primo, quia hec omnia præ Deo dignitate et maiestate erant parva et pauca. Secundū in paupertate, id est, in multo labore et afflictione. Tertiū, quia hec omnia erant Dei; nam David se pauper erat, et nihil habebat, nisi quod à Deo accep-erat.

86. Quid si tamen aliqui supra alata: Cornelii à Lap. et Calmeti responsio de possibiliitate tanti thesauri à Davide collecti non videatur ex integro satisfacere, poterit adhuc aliam, et ad tollendam difficultatem, ut videtur, atpiorem, respotionem in subsidium vocare, quam suppediat Cl. Bullet (1) hāc de re hinc in modum dixerint: Ad solvendum, inquit, difficultatem, de quā agitur, id tantum supponamus necesse est, quemadmodum Galil, ita Hebrei quoque monetarum species fuisse pares quidem nomine, at valore ac pondere admodum dispares. Quantum in pretio monetariorum subière nostri de parii, solidi, libra, thaleri (2) Quantus foret exteriorius error, qui si inaudiat, regem nostrum in annos singulos trecentos librarum milliones periperi, substantiōnē in locum moneta facta, cui nomen libra (livre) est, idem sc̄o pondō, sibi persuaderet, annos illius redditus constare sexcentis millionibus marcarum argenti, que argenti vis, si maream quinqūaginta libras (monetarias intellige) valere supponas, summanū conficit triginta millioni librarum! At yero codem in errore versantur illi qui, nullā aquila moneta facta speci cui talentū imēssō, solidū pondus talenti apud Hebreos in uso fuisse existimat, atque cā de causa contendunt, Davidem duodecimēs milia milliones ad construendum templum obssessum... Hanc equidē negaverin. Scripturam sacram discrimen inter monetam, que talentū nomen habeat, et inter talentum quod pondus spectatum distinxerit, quādū talentū primo modo consideratur multo minoris pretiū ac valoris fuit, quād sumptum altero modo. Denique ad questionem: *Quād ergo valoris se pretiū totus Davidicū thesaurus fuit?* iterum memoratus auctor nihil determinatē respondet, sed contentus se ostendit, quod ille thesaurus multo minoris fuerit valoris ac pretiū, quād si talentū auri et argenti à Davide collecti quod pondō, et non in ratione monetarū facta sumerentur, duxisset generatim alii: Tanta fuit summa dicti thesauri, quanta divitiae populi Israhelitici, amplitudine regni Dayidis, duratione regimini hujus regis, ejusdem proposito (puta), intentioni edificandi magnificum illud templum Jerosolymitanum) commentata era.

Corollarium. In sententiā Bulleti hactenū explicata non est necesse dicere, quod talentum tempore Davidis fuerit minoris ponderis et valoris, quam ante tempora Davidis, prout aliqui ex supra dictis volunt. Nam Cl. Bullet solum contendit, tempore Davidis fuisse discrimen inter pondus talenti, et monetam, cui talentū nomen erat, hancque fuisse minoris pretiū, quam pondus talenti; questionem autem et controversiam,

utrum pondus talenti tempore Davidis fuerit idem et aequalē illi ponderi, quod ante tempora dicti regis talentum habuit, non attingit.

87. Quares XI: *Quonodo David totam templi delineationē manu Dei scriptam accepit, prout in Scripturā 1 Paral. 18, 19, narratur?* — Resp.: Varie sunt interpretationes explications, quarum nulla implicat, circa modum quo Deus Davidi descriptionem templi dederit. Verisimilior est explicatio Cajetani, Est., Salian., Calmeti et aliorum dicentium, hanc descriptionē à Deo factam, non fuisse corpoream, sed intellectualem, nimis impressam divinitis intellectui Davidis; ab hoc autem, vel hujus iussu depictam Salomonē datam. Fayet hinc expositioni textus hebreicus, qui ad litteram ita habet: *Hæc omnia in scripto manus Domini super me, id omne opus mihi significavit, perinde ac innuere vellet, dum in extasis raptus essem, in Domini revelatione cū manus Dei esset super illum, vidisse id veluti quæ oculis suis delineatum, atque supernaturali afflatum lumine opus opus spectasse, quod deinde graphicè delineandum curaret, ut illud Salomonē exhiberet. Alii putant, Davidem de manu Samuels, vel prophete Nathan, iussi Dei, templi descriptionem isdem divinitus revelatione accepisse.*

88. Quares XII: *Quo sensu David senex, 1 Par. 29, 1, Salomonē fidum suum jam adolutum et regna matrum vocavit adiutor et tenellum?* R. cum Abulensi et Menochio: Rex David jam senex, cū regnum et aedificationē templi jamjam committeret Salomonē, hunc appellavit adiutor puerum et tenellum, non absolutē et simpliciter ratione aetatis (nam vigesimalū secundum annum Salomon jam ageret), sed vel comparatione sui, i. e. Davidis, qui septuagesimum jam supererat; vel respectu habito ad magnitudinem operis mox suicipli, scilicet regni gubernandi, et templi edificandi, quod utrumque requirebat hominem omnibus nature, artis, doctrina, prudentia, experientia praediti cumulatè instrutum. Unde David addidit: *Opus namque grande est, neque enim homini preparatur habito, sed Deo.*

CAPUT II.

De libro II Paralipomenon.

89. Quares XIII: *Quonodo verba illa, Paralip. 1, 15: *Venit erga Salomon ab excelo Gabao in Jerusalēm coram tabernaculo foderis, concordent cum verbis illis; ibid. 5: In excuso Gabao erat tabernaculum foderis?* Si enim in excuso Gabao fuit tabernaculum foderis, quonodo simili potuit esse in Jerusalem?* — Resp. cum Tirino (1) et aliis: Area tum jam translata erat in Jerusalem, solo tabernaculo in Gabao adhuc existente, ex quo loco Salomon rediit in Jerusalem. Hinc textus hebreicus loco coram habet de coram tabernaculo foderis, El שׁמְרָה אֶל בְּרֵכָה. El septuaginta Interpretes verterunt: *A facie tabernaculi.* Aliam insuper responsum suggerit Cl. Widenhoffer (2).

(1) Commentar. in 2 Paralip. 1, 15.

(2) Commentar. in eundem Scriptur. locum.

dicens tabernaculum quidem, prout erat contradistinctum ab Arcâ, tum non fuisse in Jerusalem; attamen ibi fuisse Arcam, que quia precipuum tabernaculi sanctuarium erat pro tabernaculo sumi potest per figuram synecdoches.

90. Quæres XIV: *Quomodo concordent verba, 2 Paral. 2, 2, ubi prepositi operariorū ad structuram templi dicuntur fuisse 5600, cum verbis, 5 Reg. 5, 16, ubi tantum 5300 propositi numerantur?* — Resp.: *Cit. loc. Paralip., sermo est de ordinariis tam ordinariis, quam extraordinariis, qui ordinariis invigilare debent. Contra in cit. loc. Reg. sermo est de ordinariis solum prepositis. Nam ex 5600 erant trecenti, qui ipsi prepositi ordinarii praeferunt, quoque addit et supplet liber Paralip. Ita Vatabl. Cajet. Salian. Cornelius à Lap., aliique.*

91. Quæres XV: *Quomodo concordet locus Scripturae, 2 Paralip. 5, 1, ubi Salomon dicit ad fidicium domum Domini in monte Moria, cum alio Scriptura loco, Psalm. 77, 68, ubi eadem dicit ad fidicium in monte Sion?* — Resp.: *Mons Moria est pars montis Sion. Nam in monte Sion David fuit, et in aliquo illius parte, que dicebatur Moria, erat templum extactum. Et sane coequatà à Salomone voragino Mello (1), que inter montem Sion et montem Moria interjectabat, uterque mons videri unus mons poterat, et qui major erat (nempe mons Sion) alteri communicare suum nomen potuit. Dein non raro in S. Scripturâ mons Sion per synecdochen pro totâ Jerosolâ sumitur. Vide Loricum (2) et Bonfrerium (5).*

92. Quæres XVI: *Quomodo concilietur Scriptura locus 2 Paral. 4, ubi de templo dicitur: Porro altitudine centum viginti cubitorum erat, cum alio Scriptura loco, 5 Reg. 6, 2, ubi templum duxitq[ue] TRIGINTA CUBITOS IN ALTIUDINE HABESSERE legimus? Resp.: Nulla hic est contradicatio. Nam templum Salomonicum constabat ad fidicium totidem portibus diversæ altitudines; ad fidicium intimum, in quo ministrabatur Deo, complebatur Sancta sanctorum, et Sanctum seu templum anterius, habens triginta cubitorum altitudinem à pavimento usque ad tectum de trahibus cedarinis. Atque de hæc altitudine sermo est in lib. Reg. cit. loc. ut Tiriinus (4) observat. At prater hoc ad fidicium erat aliud, quod instar magnæ tauri quadrilatera in ipsa templi fronte (5) assurgebat, et hoc habebat altitudinem centum viginti cubitorum, ut in Paralip. cit. loc. dicitur. Vide Saliamum (6), et Calmetum, loc. cit.*

Alliam respondemus ad solvendam propositionem hic

(1) *Mello* nomen hebreum significat *repletum*. Hoc nomen indutum fuit valli profundissime, inter veterem urbem Jebus, sive Jerusalem, et novam à Davide in monte Sion edificatam jacenti. Hanc vallem agrestâ humo replendam curârunt David et Salomon (5 Reg. 9, 15. Et 2 Reg. 5, 9. Et 1 Paralip. 11, 8), ut in plateis cogenitis populis complanaretur. Vide Calmeti Dictionarium Bibl. v^m *Mello*.

(2) Comment. in 2 Paralip. 5, 1.

(3) Comment. in Deut. 33, 12.

(4) Comment. in 5 Reg. cap. 6.

(5) Vide Calmet comment. in 2 Paralip. 5, 4.

(6) Ad annum mundi 5024, num. 48.

questiōnem suppediat Cornelius à Lap. (1), et ita sit: Altitudo templi usque ad primam contignationem, sive usque ad primum tabulatum, erat triginta cubitorum, ut in lib. Reg. cit. loc. dicitur; altitudo vero ejusdem usque ad summam contignationem, sive usque ad summum tectum et pinnaclum, erat centum viginti cubitorum, ut in lib. Paralip. dicitur. Erat enim quasi aliud ad fidicium supra templum, ubi repositi fuere templi thesauri, donaria, vota, item velut tabernaculum Moysis, et Davidis altare, etc.; ita Eucherius, Abulensis, et passim interpres. Vidi Riberam (2), et Villapandum (3). Tanta altitudo et moles templi sustentabatur crassis parietum muris, quibus incombuit. Mori quoque fulcibantur per suas parastatas (vulgo pilastres), et antherides, de quibus vide Villapandum.

93. Quæres XVII: *Quomodo Hiram rex Tyri 2 Paralip. 8, 18, naves Salomonii in Asiongaber, quæ est (ibid. 17) ad oram maris Rubri, mittere poterunt? Aut naves è portu Tyri, qui ad mare Mediterraneum sunt est, per intermedium terram continentem ad oram maris Rubri devehí potuerint?* — Resp.: *Non desunt exempla navium ab uno loco in alium diuersum plaustris devenientia. Sic Alexander M., teste Strabone, lib. 46, plaustris Thapsacam diversæ magnitudinis naves devenit, ut eas inde Babylonem ducret, ac postea in Persicum sinum. Sic etiam Mahometus II ab uno ad alterum mare per Corinthiacum Isthmum naves traduxit (4). Quæ et plura similia fieri potuerunt navium partes plaustris imponendo, et postea iterum contendendo. Igitur rex Hiram potuit hæc ratione mittere naves Salomonii, aut si hoc modo non misit, tamen eas misisse dici potest alio sensu, nempe mittendo nautas suis, qui ad littus maris Rubri ad usum Salomonis fabricabantur, aut coemerunt naves, et in hæc classe una cum servis Salomonis in Ophir navigarunt. Sidonii enim et Tyri, qui primi existimantur rei nautice inventores, artis nautice erant validè periti, et longè peritores quām Hebrei. Faver huic nostræ responsione aliis S. Scripturæ texti ubi dicitur: *Classemque fecit rex Salomon in Asiongaber...* misitque Hiram in classe illâ servos suos viros nauticos et gnos maris, cum servis Salomonis, 5 Reg. 10, 26, 27. Vide Sanctum in hunc locum. Denique terlia responsio est Calmeti et aliorum dicentium, regem Hiram hoc sensu Salomon misisse naves, quid classem, quam in Rubro mari habebat, Salomonis commodaverit, et forie iter ac navigatio communis sumptu suscepit facit; et cum aliunde certum sit, quid Hiram classem suam miserit in Ophir una cum Salomonis classe, 5 Reg. 10, 22, quia classis regis per mare cum classe Hiram semel per tres annos ibat in Tharsis. Ut Calmet in hunc locum Scripturæ ait, liquido constare classes Salomonis et Hiram è portu Asiongaber in mari Rubro solvisse, atque inde in Ophir contendisse.*

(1) Comment. in 5 Reg. 6, 2.

(2) L. 4 de Templo, cap. 5.

(3) Tom. 2, p. 2, l. 4, cap. 12, p. 267.

(4) Vide Calmetum Comment. in 2 Paralip. 8, 18;

94. Quæres XVIII: *Quomodo Hebrei, 2 Paralip. 10, 4, coram Robamo conqueri potuerint de tributorum excessu, à Salomone impositorum: PATER TUUS DURISSIMO IUCO NOS PRESSET, etc.; cum tamen, ex 2 Paralip. 9, 20, constet, eam sub Salomone divitiarum affluentiam fuisse, ut ARGENTUM IN DIESBUS ILLIS PRO NIHIL REPUTABERET?* — Resp.: *Quamdiu Salomon manserat Deo fidelis, affluente divitii; quando vero milites Deo relicto adamavit, 700 uxores et 500 concubinas (1), divitiae tantò magis sensim immunuebantur, in quanto plures pellicies ille dissipabantur, atque ut harum expletar cupiditate, superbiem, domos et fana pro earam idola construebat, novisque tributis cepit populum opprimere. Nimis lacivo amori nullæ divitiae minime sunt, qui montes etiam aureo conopeant.*

95. Quæres XIX: *Quomodo concordet illud (2 Paralip. 14, 6): Nulla temporibus ejus (i. e., regis Asa) bella surrexerant, pacem largiente Domino, cum verbis illis (ibid. 9): Egressus est contra eos (i. e., contra exercitum Asa) Zara ethiops cum exercitu suo decies centena milia, et curribus trecenti, et (ibid. 10) Asa perrexit obiviam ei, etc. Numquid talis modo surrexerunt bella temporibus ejus, i. e., Asa?* — Resp.: *Versus sextus loquitur in plus quam perfecto: Nulla... bella surrexerant, nempe ad id usque tempus, quo de munitionis urbibus suis agebat, 2 Paralip. 14, 6, 7; at fuerunt bella deinceps. Ideo tam in textu hebreo, quām in græco citato versus sexto dicitur in avis istis. Sicut enim textus hebreus respicit ita habet: *Edificavit urbes, quia requievit terra et non cum eo bellum in annis istis, quia requiem dedit Dominus.* Præterea versus primo dicitur: *In cuius (nempe Asa) diebus quietis terra annis decem, ibid., v. 1; ergo non semper.**

96. Quæres XX: *Quomodo (2 Paralip. 15, 19) salva veritate dici possit: Bellum non fuit usque ad 35 annum regni Asa; cum tamen certum sit, quod Zara multis ante annis bellum adversus regem Asa moverit?* — Item: *Quomodo (2 Paralip. 16, 1) veritati consentiat illud: Anno autem trigesimo sexto regni ejus (i. e., Asa regnantis), ascendit Baasa rex Israel in Judam; cum tamen Baasa jam ante annum 27 regis Asa (5 Reg. 16, 8) evīvis excesserit?* — Resp.: *Bellum, quod ab anno 35 regni Asa narratur, numerari debet non ab anno primo regimini Asa, sed ab anno primo factæ divisionis regni Israelitici à regno Iuda, ut sensus sit: Bellum non fuit usque ad 35 annum regni Iuda, quod Asa obiunxit. Similiter Baasa ascendit in Judam anno 36 regni Asa, non numerando ab anno primo regimini Asa, sed numerando ab anno divisi à regno Israel regni Judaici, quod tunc administrabat Asa. Ita interpretes communiter.*

97. Quæres XXI: *Quomodo (2 Paralip. 21, 12) regi Joram ab Eliâ littera affiri potuerint, cum hic Propheta sub Joram patre rege Josaphat (4 Reg. 1) Cap. 20, ad annum Mundi 3151, Ochozias.*

(2) Comment. in 2 Paralip. 22, 2.

(3) Comment. in 4 Reg. 12, 13.

(4) Comment. in eundem Scriptura locum.

